

שמרו ודרשו

(ד"ה א' כ"ח ח')

בענין אלול וסליחות
 < שופר בחודש אלול
 < זמן התחלת סליחות
 < תפילה למלאכים ובארמית

Issue 66

A publication of K'hal Adath Jeshurun of Monsey

ימי הרחמים והסליחות תשס"ו

The weeks and days leading up to the Yomim HaNoraim – The Days of Awe, culminating with the holiest day of the year – Yom Kippur, are days filled with awe and veneration. To assist us in realizing the true feeling of trepidation as we approach the Day of Judgment, Chazal instituted an escalating series of Minhagim to gradually raise us up to the apex of emotion on Yom Kippur. According to the Mechaber, beginning Rosh Chodesh Elul we begin to say Selichos before Davening in the morning¹. According to this Minhag, the recital of Selichos would begin the day after Rosh Chodesh, since on Rosh Chodesh itself it is inappropriate to say Selichos². This is indeed the Minhag of the Sefardim. The Rama comments that our Minhag (Ashkenazim) is not to begin saying Selichos until the week before Rosh Hashana. Instead, we accentuate the onset of Elul with the sounding of the Shofar after Shacharis every morning throughout Elul. Some Kehillos (including ours) blow the Shofar in the evening as well³.

Several reasons are given to explain the Minhag to blow Shofar throughout Elul. According to the Tur citing a Pirkei DR' Eliezer, Moshe Rabbeinu ascended Har Sinai to accept the second set of Luchos, on Rosh Chodesh Elul. Since previously Klal Yisrael erred in calculating how long Moshe had been on the mountain, (ultimately leading to the catastrophic events of the Cheit HaEgel⁴), a Shofar was sounded throughout the camp to signify to all the precise moment that the forty days began, so that no mistake could be made⁵. This is also the explanation for those who begin saying Selichos from Rosh Chodesh Elul, since these days are propitious for repentance as they correspond to the time Moshe stood on Har Sinai beseeching Hashem for Klal Yisrael's forgiveness and Hashem's acquiescence to his request⁶. Interestingly, in the Passuk "אני לדודי ודודי לי" – "I am for my Beloved, and my Beloved is for me"⁷, which is allegorical of Hashem's acceptance of our penitence, the first letters of each word spell "אלול" and the last letters of each word have the numerical value of forty, symbolizing that the forty days from the beginning of Elul through Yom Kippur are particularly favorable for repentance⁸.

Since Moshe's return from Har Sinai was on Yom Kippur, and he remained there 40 days, the Rishonim dispute if Moshe Rabbeinu ascended on the first or the second day of Rosh Chodesh Elul. Although usually Elul is only 29 days, which would mean that Moshe must have ascended on the first day of Rosh Chodesh (the 30th of Av)⁹, according to Tosfos, that year Elul was a full 30 days, hence Moshe must have ascended on the second day of Rosh Chodesh¹⁰. For this reason many have the Minhag to only begin blowing Shofar on the second day of Rosh Chodesh.

Another reason given for blowing the Shofar during Elul is based on the Passuk "תקעו בחודש שופר" – that the Shofar should be blown for the equivalent of a full month – 30 days. Elul contains 29 days, minus the day before Rosh Hashana when the Shofar is not blown = 28 days. Add the two days of Rosh Hashana and we have reached the required thirty days¹¹. According to this reason as well, the blowing of the Shofar begins on the second day of Rosh Chodesh.

As we mentioned, according to the Rama, Selichos does not begin until the Sunday prior to Rosh Hashana, unless Rosh Hashana is on Monday or Tuesday, in which case Selichos begins from the previous Sunday. This is in order to assure that at least four days of Selichos are said prior to Rosh Hashana (Rosh Hashana cannot fall out on Sunday or Wednesday¹²). Several reasons are given for this:

- 1) By all other Yomim Tovim enumerated in Parshas Pinchas, the Torah commands us "והקרבתם" – "And you shall bring [Korbanos]". Only in regard to Rosh Hashana does the Torah choose the word "ועשיתם"¹³ – implying that we should

¹ שו"ע או"ח ס' תקפ"א א"א, נוהגים לקום באשמורת לומר סליחות ותחנונים מראש חדש אלול ואילך עד יום הכפורים.

² מג"א שם, עט"ז, ושו"ת רמ"ע מפאנו ס' ע"ט.

³ רמ"א שם, ומנהג בני אשכנז אינו כן, אלא מראש חדש ואילך מתחילין לתקוע אחר התפלה שחרית. ויש מקומות שתוקעין ג"כ ערבית, ומוזכר גם ברא"ש.

⁴ כמובא ברש"י עה"פ "וירא העם כי בשש משה (שמות ל"ב א'), ע"ש.

⁵ פדר"א פ' מ"ו והובא בטור ס' תקפ"א. ע"ש שה' עלה באותה תרועה וכדכתיב "עלה אלוקים בתרועה",

⁶ מ"ב שם בריש הסימן.

⁷ שה"ש ו' ג'.

⁸ מ"ב שם.

⁹ לבוש, משאת בנימין ס"ב, של"ה מס' ר"ה נר מצוה ד"ה ומה שאומר, מט"מ בשם מהרי"ל ס' תשע"ח ד"ה ובמדרש, והובא ג"כ במג"א סק"ב. וע' ב"ב קכ"א ע"א

¹⁰ וברשב"ם שם ד"ה יום שנתנו.

¹¹ תוס' ב"ק פ"ב ע"א ד"ה כדי בשם התנחומא פ' כי תשא.

¹² מג"א ומחה"ש, מט"מ שם בשם מהרי"ל. ויל"ע בזה כיון דבשבתות אין תוקעין, וצ"ע.

¹³ פסיקתא זוטרתא (לקח טוב) ויקרא פרשת אמור דף סב עמוד ב, "לא אד"ו ראש השנה".

¹⁴ במדבר כ"ט ב'.

symbolically bring ourselves as Korbanos before Hashem instead of simply bringing animal Korbanos. Since every Korban requires a four day period of checking for blemishes, we too must undergo a four day process to check ourselves for spiritual blemishes¹⁴.

- 2) Another reason given is that the four days of Selichos are intended as fast days. Since during four of the Aseres Y'mei Teshuva we cannot fast (2 days of Rosh Hashana, Shabbos, and Erev Yom Kippur), we compensate for these days with fasting during the four days of Selichos¹⁵. Many Rishonim mention the Minhag to fast during the days of Selichos¹⁶. In fact, the Mateh Moshe states that the reason we say Selichos on these days is **because** they are fast days, and all fast days have Selichos – not vice versa¹⁷. One who cannot fast all the days should try to fast at least the first day of Selichos¹⁸. This year, the first day Selichos has been dedicated as a citywide day of fasting and introspection, to atone for the horrific מכשול that befell Klal Yisrael, and Monsey in particular בעו"ה – ה' ירחם.
- 3) According to the Gr"a, Selichos should really begin on the 25th of Elul, corresponding to the first day of Creation. For the sake of simplicity, Chazal instituted that Selichos should begin on the nearest Sunday instead¹⁹.

Of note is that one of the Rishonim mentions an obscure Minhag, to begin saying Selichos from the nearest Monday or Thursday²⁰. This Minhag is not mentioned in the Poskim.

The Shulchan Aruch writes that the Minhag is to arise early in the morning before dawn to recite Selichos²¹. The Rishonim explain that this is the propitious time to Daven, since at the end of the night Hashem's presence "hovers in this world"²². The Brisker Rov pointed out that since the Shulchan Aruch chooses the word "to arise", one must awaken from sleep for Selichos, and not stay awake the entire night prior²³. The Steipler Gaon and many other Tzadikim would Daven Vasikin throughout the days of Selichos²⁴. One who does recite Selichos after dawn, according to some Poskim, should omit the words that refer to early morning, such as: "שחר קמתי" and "באשמורת הבוקר"²⁵. Others permit saying these words even later in the morning²⁶.

On four of the mornings of Selichos and Aseres Y'mei Teshuva one should try to awaken his young children to come along to Selichos. They are: 1) the first day of Selichos, 2) Erev Rosh Hashana, 3) the fifth day of Aseres Y'mei Teshuva, and 4) Erev Yom Kippur²⁷. If one arrived late to Selichos, he should start from wherever the Tzibbur is up to²⁸.

Many communities have the Minhag to begin saying the first day's Selichos at midnight of Motzei Shabbos. The Rishonim explain that since one comes out of Shabbos relaxed and spiritually fulfilled, it is appropriate time to begin Davening Selichos²⁹. Others explain that Shabbos is a catalyst for Teshuva, as the Medrash states, 'מזמור שיר ליום השבת, טוב להודות לה', – that Shabbos is directly connected with atonement of sins (see notes)³⁰. Selichos should never be recited before Chatzos, since that time is a time of Din³¹. For this reason, the Arizal refrained from giving Tzedaka at night³². If it would be impossible to gather a quorum at any other time, R' Moshe Feinstein זצ"ל permits saying Selichos in the evening, although he adds that it does not have the status of Selichos. If possible they should say the Selichos at one third into the night, since that is a time of mercy³³.

¹⁴ עט"ז בשם זכרון משה, באה"ט. וכדאיתא בפסחים צ"ו ע"א.

¹⁵ מג"א שם. ואם מתענה בר"ה אין צריך להתענות אלא בב' מהימים, ע"ש.

¹⁶ מרדכי ריש מס' ר"ה ס' תש"ח, וע' לקט יושר עמ' קי"ד בשם רבו התרוה"ד, דאפי' אם ע"י התענית אינו יכול ללמוד כ"כ, מ"מ יתענה.

¹⁷ מט"מ ס' תשע"ט, ע"ש.

¹⁸ מג"א סק"ח.

¹⁹ ביאור הגר"א ס' תקפ"א ס"א, והיא מדברי הר"ן ר"ה ג' ע"א ד"ה בראש, ע"ש.

²⁰ תניא רבתי ס' ע"ב, שבלי הלקט רפ"ב.

²¹ הובא לעיל.

²² בסוף הלילה הקב"ה שט בעוה"ז, והיו עת רצון, מנהגי ר"א טירונא סליחות עמ' פ"ב, הובא במג"א.

²³ הובא בתשובות והנהגות ח"ד ס' קל"ד. וכן מסופר על הגה"ק ר' אהרן מבעלזא שנהג כן למעשה. וע"ש שהביא ראי' להשיג, דמצינו לשון "השכמה" שאינה אחר

שינה בסנהדרין מ' ע"א [ונושאין ונותנין כל הלילה, ולמחרת משכימין ובאין לבית דין]. ולענ"ד אינו נראה כ"כ ד"ק"מה" לחוד ו"השכמה" לחוד, ודו"ק.

²⁴ ארחות רבינו ח"ב עמ' קס"ה.

²⁵ ערוה"ש ס' תקפ"א ס"ד.

²⁶ נטעי גבריאל ס"ה בהג"ה אות ז', וכן עמא דבר.

²⁷ ארחות רבינו שם עמ' קס"ז.

²⁸ שם, שכן נהג הגר"י קניבסקי זצ"ל.

²⁹ לקט יושר בשם רבו התרוה"ד, ושע"י שמחת התורה שלומד במשך השבת השכינה שורה עליו דאינו לא מתוך עצבות אלא מתוך שמחה, וכדאיתא בשבת ל' ע"ב.

³⁰ הובא ברבבות אפרים ח"ד ס' קמ"ד ובס' מועדים לשמחה עמ' י"ט בשם ס' אור גדליהו ה' ע"א. וכדאיתא בשבת קיט ע"ב: אמר ר"ח אמר מר עוקבא: כל המתפלל

בער"ש ואומר ויכלו שני מלה"ש המלזין לו לאדם מניחין ידיהן על ראשו ואומרים לו "וסר עונך וחסאתך תכופר". ובערך שי (ס' רס"ח) מסביר הטעם בזה דכיון דשבת

הוא כיום חופה מש"ה מוחלין לו עוונותיו, כמו חתן ביום חופתו שנמחל לו עוונותיו כיוה"כ פ' [ירושלמי בכורים פ"ג ה"ג], ומש"ה מתענין ביום החופה כמ"ש במהר"ם מינץ

סי' ק"ט. וכן מצינו בכתבי האריז"ל שהז' ברכות בשמו"ע דשבת כנגד שבע ברכות של הנישואין בין כלל ישראל לשבת, "ואתה קדשת" – כנגד הקידושין, ו"ויכולו" כנגד

העדים וכו'. וכ"כ מצינו דשבת נחשב כיום מ"ת: "ביום השבת שישו ושמחו כמקבלי מתן נחליאל". ובתענית כ"ו ע"ב מבואר שמ"ת הוא כיום החופה: "ביום חתונתו

וביום שמחת לבו - ביום חתונתו זו מתן תורה."

³¹ מג"א ס' תקס"א סק"ה בשם שער הכוונות. וכ"כ בשו"ת הרמ"ז ס' ל', והברכ"י ס' תקפ"ח סק"ד, ובשע"ת שם. ואם יושב בביה"כ כשואמרים י"ג מידות קודם חצות,

ישב וידום. וע"ע בזה בשו"ת אג"מ או"ח ח"ג ס' פ"ט, שו"ת מהרש"ג ח"א ס' נ"ב, ובאלף לך שלמה או"ח ס' מ"ד, ושו"ת פרי השדה ח"ג ס' קי"ב.

³² ע' ברכ"י יו"ד ס' רמ"ז סק"ב.

³³ אג"מ או"ח ח"ב ס' ק"ה.

Since the entire purpose of Selichos is to plead and beseech Hashem for mercy and forgiveness, it follows that Selichos must be said slowly, deliberately, with much concentration³⁴. It is also important to note, that the most important part of Selichos is the recitation of the מידות – The Thirteen Attributes. It is forbidden to say the מידות quickly without concentration³⁵.

Many Poskim question the permissibility of certain Tefillos said in Selichos that plead with the Malachim to bring our Tefillos to Hashem, and other similar Tefillos, since we are commanded to only Daven directly to Hashem and not to intermediaries³⁶. The Maharal forbade reciting these Selichos, and many other Acharonim also discouraged them. The Chasam Sofer would omit those that are said silently, while those said aloud he would say, so as not to act contrary to the congregation³⁷. I have heard that Rav Schwab was נוהג this way as well. Many Rishonim mention these Tefillos, and explain various reasons why they are permitted. Some differentiate between asking Malachim to simply bring our prayers before Hashem, which is their appointed job anyway, to asking them to do us a favor on their own³⁸. The Gaonim explain that certain actions are within the abilities of Malachim to perform on their own accord, and we may request from them to perform these things³⁹. Others explain that these Tefillos are actually not at all intended to Malachim, rather they are asking the Tzadikim and leaders to Daven for us⁴⁰. (Not all of these Tefillos can be explained in this manner.)

On Friday night, in Shalom Aleichem we say: "ברכוני לשלום מלאכי השלום" – asking the Malachim present to bless us upon their departure. This would seemingly also be in violation of the above. The Yaavetz explains that this statement is not a request for a blessing, rather it is asking the Malachim to bid us farewell, so to speak, which is usually expressed in the form of a blessing⁴¹. Rav Schwab was careful even with this to say "יברכוני לשלום" instead of "ברכוני לשלום", which then means that Hashem should allow the Malachim to bless us, and is not said to the Malachim directly.

If one cannot come to Shul to recite Selichos, he may say them privately, as long as he omits the Thirteen Attributes – the מידות⁴². One who is reciting Selichos privately should also omit the parts that are said in Aramaic⁴³. This is based on the Gemara in Shabbos (י"ב ע"ב) that states that one should not Daven in Aramaic, since the Malachim who are in charge of accepting our Tefillos do not accept prayers in Aramaic. There are three basic approaches to interpreting this statement.

- 1) The Raavad explains that Aramaic is only an example, and in fact Malachim do not understand any language other than Lashon Hakodesh. Hence they cannot relay Tefillos that are uttered in **any** foreign language⁴⁴. This

³⁴ ע' ברכ"י ס' תקפ"א סל"ד, ומשמרת שלום ס' מ"א אות י"ב.

³⁵ כה"ח ס' תקפ"א סק"ה.

³⁶ פיה"מ להרמב"ם סנהדרין פ"י העיקר החמישי. וע' ירושלמי ברכות פ"ט ה"א "בשוד" יש לו פטרו וכו' אבל הקב"ה אינו כן וכו" ע"ש.

³⁷ ע' מהר"ל נתיב העבודה פ"ב, תפא"י פל"ח, וצ"ח, פ"ג, שאסר לומר תפילת מנסיי רחמים שבסליחות של עש"ת. וע' שו"ת חת"ס (או"ח קס"ו) שהביא דבריו וכתב דה"ה לענין הפזמונים "מלאכי רחמים" ו"מדת הרחמים". וסיים שם דהוא עצמו נוהג לאומרם עם הציבור, והן קל כביר לא ימאס ודגלו עלי אהבה (ע' ברכות ח' ושבט ס"ג והגהות אשר"י שבת פ"ו ס' י"ג), אבל מנסיי רחמים שאומרים בלחש האריך בתחנון ולא אמרו. ובס' ארחות חיים על ר"ח מואלאזין כתב שנהג שלא לאמרו אבל לא מחה על האומרים. וכן שמעתי ממקורות נאמנים שהרה"ג ר"ש שוואב זצ"ל ג"כ נהג לשנות הלשון שיהא משמע לתפילה להקב"ה ולא למלאך, כגון "יכניסו רחמינו" במקום "הכניסו", אבל היה זהיר שלא ירגישו המתפללים. וע' קרבן נתנאל סופ"ק דרה"ש ג"כ לא נחה דעתו לומר. וע' שו"ת מהר"ם מרוטנברג (דפוס ברלין) בסוף הספר, דיבואו לטעות אחריהם ח"ו. וע"ש שהביא רא"י לאסור רק מהא דלא מצינו כן בשום תפילה של האבות והנביאים. ע' ירושלמי ברכות פ"ט ה"א "בשוד" יש לו פטרו וכו' אבל הקב"ה אינו כן וכו" ע"ש.

³⁸ בשבלי הל' ר"ה ס' רפ"ב) כתב שאומרים מנסיי רחמים, והביא רא"י להיתר מנהדרין מ"ד ובפירש"י שם דפעמים צריכים שיייעוהו מלאכי השרת להכניס תפילתו לפני ולפנים. וכן הביא רא"י ממדרש שה"ש ב' ז' דכמעט מפורש דמותר בכה"ג. וע' שו"ת מהר"י ברוגא (ס' ער"ה) שג"כ היתר. וע' בפ"י ענפים לס' העקרים (מ"ב פכ"ח אות ה') שכתב ע"פ דברי העקרים שם דמותר, דזהו כבודו של מלך לכבד פקידיו מצד מה שהם משרתי המלך ע"ש. ומדוקדק מה שאומרים "משרתי עליון" דוקא, ודוק. וע' שו"ת שמש צדקה (ס' כ"ג וכו'). וראה שד"ח מע' ר"ה ס"א אות ב' שכתב דהוה בכלל אל תטוש תורת אמך ואין לשנות. וע"ע בתשובת הרוקח (הנדפס בתוך קובץ ישורון אלול תשנ"ז) שג"כ הליץ בעד מנהג זו.

³⁹ אוצר הגאונים שבת י"ב, שיש פעולות שיכולים לעשות מעצמם "ולא צריכים רשות מלמעלה" והביאו רא"י מיעקב שביקש "המלאך הגואל" ומלוט דקאמרו לי המלאכים "הנה נשאתי פניך". וע' חגיגה ט"ו ע"א דענין זה היה הסיבה שאחר קצץ בנטיעות ויצא לתרבות רעה, ע"ש. ובהו מתורץ מה שהעיקני זה כמה, הא דיעקב ביקש מהמלאכים לברכו דאסור להמהר"ל ושי"א. ולפי"ז יש לחלק דהתם ביקש לברכו דהוה בידיהם. אולם ע' לקמן בשם היעב"ץ דמשמע דגם ברכה אסור לבקש מהם.
⁴⁰ ע' פ' הרי"ב בן יקר (רבו של רש"י), ע' סנהדרין צ"ב ע"ב רש"י ד"ה הומק) על התפילה (ענין נפילת אפים), שבתחילה כתב דמותר מטעם דהוה כמו תפילה על קברי צדיקים שמותר לשאול מהם להתפלל לנו, וה"נ ל"ש. ובסוף מחלק דצדיקי הדור אחראים על דורם משא"כ מלאכים, ומסיק דכוונת הפיוט הוא על חסידי הדור אשר בארץ המה, ע"ש וכו' בס' מלחמת מצוה מ"מ מנרבוה (א' מהראשונים). ופשוט דא"א לפרש כן בפזמון של "מלאכי רחמים משרתי עליון" וב"מדת הרחמים". (אמנם שו"ר בארחות חיים ספיקא ס' תקפ"א שכתב דכוונת "עליון התגלגל" הוא על הש"ץ, ע"ש). וראיתי בס' שיח תפילה (ס' הזכרון) במאמרו של רש"א שטרן שכתב עוד טעם פשוט לחלק דטעמא דאסור לשאול מהמלאכים דאתי למסרך וכדלעיל ובצדיקים אין לחשוש לזה. ובס' ישמענו סלחתי על פי' הסליחות בהקדמה רצה להביא רא"י להיתר מהילוקט ראובני (בראשית) שהקב"ה שיתף המלאכים במעשה בריאת האדם כדי שיעוררו עליו רחמים. ולי הצעיר אין נראה ראייתו כ"כ דעדיין יתכן דאסור לשאול מהם כן, רק שבעצמם יעוררו רחמים, ופשוט. וע' מהר"ל בנתיב העבודה שהקשה איך מותר לפ"ז להתפלל על קברי צדיקים ותירוצו מאד סתומה. וע' שו"ת חת"ס או"ח קס"ו. וע' שו"ת לבושי מרדכי (יו"ד מהדו"ת ס' קל"ב) דמצוה לילך אליהם שיתפללו, ע"ש. ואם הטעם משום שמא יטעו אחריהם כהמהר"ם, נראה דלא קשה בכלל וכמש"כ לעיל. וע"ע מעין בית השואבה עמ' שמ"ז.

⁴¹ סידור יעב"ץ מתפילת הריבון קודם קידוש. ואגב ראיתי שכתב שם דהא דאמרי' "צאתכם לשלום" אין הכוונה שיצאו מיד רק שכשיצאו יהא לשלום, ע"כ, ומיושב מה ששמעתי מעוררין ע"ז.

⁴² מ"ב ס' תקפ"א סק"ד.

⁴³ שם, וכ"כ האו"ז ח"ב ס' נ', ר"י בן יקר בפ"י התפילה עמ' כ', שו"ת תמים דעים ס' קפ"ה, שבה"ל ס' רפ"ב, יוסף אומץ ס' תתקנ"ב, א"ר ס' תקפ"א סק"ט, מט"א ס' כ"א, קש"ע ס' כ"ח, ובתניא רבתי ס' ע"ב.

⁴⁴ שו"ת תמים דעים דברי הרב"ד ס' קפ"ד בשם ר"י בן יקר כתב דודאי מבינים רק שאין נזקקין, ע' לקמן. והראב"ד עצמו כתב דאינם מבינים, והא שפרטו ארמית, כוונתם דאף דלשון ארמית דומה ללה"ק מ"מ אינם מבינים, וכ"כ הרי"ף בברכות י"ג ע"א.

only applies to Tefillos that are said privately; those said B'tzibbur are accepted in all languages, since Hashem himself listens to the Tefillos of a Tzibbur without intermediaries⁴⁵.

- 2) Others say that even an individual who is not Davening B'tzibbur, may translate any part of Davening into any language⁴⁶. Only private requests that are not part of the established text need to be said in Lashon Hakodesh.
- 3) The Rosh argues that the Gemara referred specifically to Aramaic and not to other languages, as only Aramaic is rejected by the Malachim⁴⁷. All three opinions are brought successively in Shulchan Aruch⁴⁸.

According to the Rosh it would be permitted to Daven in any language other than Aramaic. In fact, some say that if one does not understand what he is saying in Lashon Hakodesh it would even be **preferable** to Daven in his own language⁴⁹. However, the Poskim conclude that since it is very difficult for us to translate the Tefillos fully and accurately into a different language, one should only Daven in Lashon Hakodesh. Although it is certainly preferable that one learns the meaning of the Tefillos, even if he does not understand the words he is saying, they are accepted with the intent Chazal had when they authored the Tefillah⁵⁰. According to some Poskim, if one is Davening in a Shul, even if he is alone he may Daven in Aramaic⁵¹. Similarly, if the Tefillah is said with intense concentration from a desperate situation, it is accepted even in Aramaic⁵². A tearful Tefillah is never rejected, in any language, as the Gates of Tears are never closed for accepting our Tefillos⁵³.

כתיבה וחתימה טובה

גוט שבת,
מאיר הלוי הלמן

⁴⁵סוטה ל"ג ע"ב, וע' ברכות ח' ע"א וברש"י בסוטה שם.

⁴⁶רא"ש בברכות פ"ב ס"ב בשם רבני צרפת. וקצ"ע דהא טעמא משום דהשכינה שם וביחיד אינו, ומה מועיל הא דהוה תפילת הציבור, וי"ל. וע' מעדני יו"ט.

⁴⁷רא"ש שם. ולפ"ז באמת מבינים רק שאין נזקקין לה. ובטעמא למה דוקא ללשון זה אין נזקקין נראה ע"פ הזוהר שהביא הב"י בס' נ"ו דלשון ארמי הוה לישנא דס"א ומש"ה משתמשין בה לקדיש ע"ש. שו"ר במעדני יו"ט על הרא"ש שם שפירש באו"א דכיון דהוה לשון עברי שנשתבש (כדאיתא בר"ן נדרים ב' ע"א) אין נזקקין לה. ובביאור הגר"א (ק"א אות י"ב) כתב דאין מבינים דרק יודעין מה דאתמסר להון לידע. ובטעם אמירת קדיש בארמית ע' טור ס' נ"ו, כדי שיבינו ע"ה שהיו רגילין לבא לשמוע באגדה ואחריו קדיש דרבנן. ובב"י שם הביא בשם הזהר טעמא דארמית קדיש בארמית הוא כדי לשבר כוחות החיצונים דארמית הוה לישנא דס"א (ואולי ע"פ זה מובן עומק הפסוק "ארמי עובד אבי" ואכמ"ל). וע' בכה"ח דהוא כדי שלא יתקנאו בנו ויקטרגו עלינו וכע"ז כתב הב"י ע"ש. וע' בכה"ח דמש"ה אמר' "כל חמירא" בלשון ארמי כדי שלא יקטרגו וכן בס' חסידים ס' תקל"א בשם האבודרהם, כתב דטעמא משום דמסלק השאור מביתו ומקפיד הס"א ע"ז, ע"ש.

⁴⁸שו"ע או"ח ס' ק"א ס"ד. וע' כה"ח ס' תקפ"א סקל"ו שהקשה הא כתיב "בכל קוראינו אליו" שה' שומע כל תפילתינו בכל לשון? ועפ"ז מסיק דיחיד יכול להתפלל בכל לשון. וצ"ע דמבואר דקרא הזאת איירי דוקא בציבור, ע' ר"ה י"ח ע"ב ויבמות ק"ט ע"ב. וע"ע בשו"ת תורה לשמה ס' מ"ט מש"כ בזה.

⁴⁹רמ"ע מפאנו בס' עשרה מאמרות וכן בס' חסידים ס' תקפ"ח, הובא במ"א.

⁵⁰יד אפרים שם, וכל המתפלל בלע"ז גוערין בו בזיפה. ואם רוצה לקיים הס' חסידים ילמוד פי' המילים.

⁵¹פמ"ג א"א אות ז', דהשכינה שם.

⁵²שו"ת תמים דעים שם, וראי' ממנשה שהיה חוטא גדול ולא היו המלאכים מסכימים לקבל תשובתו עד שחתמו כל השערים, מה עשה הקב"ה – חתר לו מקום תחת כסא הכבוד מתוך תפילתו בעת מצוק, ע' מד"ר דברים פ"ח.

⁵³שם, שלעולם לא ננעלו שערי דמעה, ע' ב"מ נ"ט.